

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ
FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: _____

B.N.Quliyev
(kafedra müdiri)

Tarix: _____sentyabr 2022

Fənnin təsviri	Fənn (adı, krediti)	Coğrafiyanın tədrisində diyarşünaslıq prinsipi. 3 kredit
	Fakültə	Pedaqoji
	İxtisas	Coğrafiyanın tədrisi metodikasını
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	magistratura
	Kurs	II
	Semestr	Qış, 2022-2023-ci tədris ili
	Təlimçi	b/m Elnarə Yasın qızı Seyidova
	e-mail	eli.seyid.77@mail.ru
	Telefon	0503631015
Dərs günləri və saatları	Igün IIIsaat	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Baza/ Seçmə	Baza	
Tələb olunan dərsliklər və dərs materialları	Əsas ədəbiyyat 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikasını Bakı-1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikasını . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikasını . Bakı-2013 Əlavə dərsliklər, vəsaitlər və mənbələr: 1. M.Zülfüqarov. Coğrafiya dərslərinin səciyyəvi xüsusiyyətləri Bakı-1983 2. X.Qədimov. İnteraktiv təlim metodları və onların tətbiqi yollarını. Bakı-2003.	
İstifadə ediləcək web səhifələr		
Fənnin xülasəsi	Doğma diyarın öyrənilməsinə marağı bütün əhali göstərə bilər. Məktəb diyarşünaslığı əhalinin müxtəlif təbəqələrini öz doğma yerlərini dərk etmək ideyasını ilə birləşdirən ictimai məhəşünaslıqdan onunla fərqlənir ki, o yalnız şagirdləri əhatə etməklə təlim və tərbiyə prinsiplərinə müvafiq olaraq inkişaf edir. Bu baxımdan məktəb	

	diyarşünaslığında coğrafi biliklər doğma ölkə timsalında elmi cəhətdən əsaslandırılmış şəkildə, müəllimin rəhbərliyi altında daha dərinədən öyrənilir.	
Fənnin məqsədləri	Təlim-tərbiyə məqsədləri ilə müxtəlif mənbələr üzrə və başlıca olaraq bilavasitə müşahidələr əsasında şagirdlər tərəfindən doğma ölkənin müəyyən ərazisinin hərtərəfli öyrənilməsindən ibarətdir.	
Öyrənmə nəticələri	Kursun sonunda tələbələr bilməlidir: <u>1.Coğrafiyanın məktəb kursunda diyarşünaslıq prinsipi haqqında biliklər əldə etmək</u> <u>2.Doğma ölkəni müəyyən plan əsasında öyrənmək.</u> <u>3.Tədrisdə diyarşünaslıq prinsipinin həyata keçirilməsinin metodlarını ətraflı şərh etmək.</u> <u>4.Məktəb coğrafiyasının ayrı-ayrı kurslarında diyarşünaslıq prinsipindən istifadə imkanlarını müəyyənləşdirmək.</u>	
Tədris metodları	Mühazirə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir.
	Qrup müzakirəsi	Tələbələrə fərdi mövzuda təqdimatlar verilir və müzakirəsi aparılır.
	Təcrübi məşğələ	Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah edilməlidir
	Simulyasiya	Tələbələrə dərslərə aid fərdi laborator işləri verilməli və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilməlidir.
	Layihə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir
	Digər	Dərsin tədris zamanı mühazirə və seminar məşğələlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur.
Qiymətləndirmə	Mövzunun mənimsənilməsi	Faiz nisbəti (%) və ya bal
	Balların maksimum miqdarı	100 bal
	1. Semestr ərzində toplanmış maksimum bal	50 bal (50%)
	- Dərslərə davamiyyətə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Seminar və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum bal	30 bal (30%)
Qeyd: seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç		

		qiyməti olduğu halda, ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. Əks təqdirdə tələbəyə bal hesablanmır.	
		2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum bal	50 bal (50%)
		<p>3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası: semestr ərzində imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir.</p> <p>- 51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F</p> <p>- 51 – 60 - “qənaətbəxş” – E</p> <p>- 61 – 70 – “kafi” – D</p> <p>- 71 – 80 – “yaxşı” – C</p> <p>- 81 – 90 – “çox yaxşı” – B</p> <p>- 91 – 100 – “əla”</p>	
		Cəmi:	100 bal (100%)
Qiymətləndirmə metodları	Tapşırıqlar: Sərbəst iş mövzuları verilir və semestr sonu yoxlanılıb qiymətləndirilir.		
	Təqdimat: Slaydlarla hazırlanan mövzular təqdimat şəklində sunulur və qiymətləndirilir. Kollokvium: Semestr ərzində 3 (üç) dəfə yazılı, şifahi və test şəkilində olur və qiymətləndirilir.		
Qaydalar	Davamiyyət: Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır.		
	Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar: Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəklidir. Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz. Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunması ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır. Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.		
Tematik plan			
Həftə	Tarix	Mövzular	Dərslük / Tapşırıq / Ədəbiyyat
1		Fənnin məqsədi və vəzifələri. 1.CTM-da diyarşünaslıq prinsipi-nin predmeti, qısa inkişaf tarixi və	1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva .

		öyrənilməsinin perspektivləri. 2.Müasir diyarşünaslıq prinsipinin sahələri və son tətbiqi nəticələri.3. CTM-da diyarşünaslıq prinsipinin nəzəri və praktiki əhəmiyyəti, digər elmlərlə əlaqəsi.	Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
2		Coğrafiyanın məktəb kursunda məhəlşünaslıq. 1.Məhəlşünaslıq cəhətdən öyrənməyin planı. 2.Öyrənilən materialların tədris prosesinə tətbiqi.	1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
3		Məhəllədə aparılan praktik işlər. 1.meteoroloji cihazların köməyi ilə hava üzərində aparılan müşahidələr.2. Su hövzələrində dərinliklərin ölçülməsi.3. Yarağan və qobunun eni və dərinliyinin təyin edilməsi. 4. Torpaq kəsimi horizontunda humusun miqdarının təyini.	1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013

4		<p>Diyarşünashq materialları əsasında təsəvvür və anlayışların formalaşdırılması.</p> <p>1.Fiziki-coğrafi anlayışların formalaşmasında diyarşünashlığın əhəmiyyəti. 2.İqtisadi-coğrafi anlayışların formalaşmasında diyarşünashlığın əhəmiyyəti.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
5		<p>Geoloji quruluş və relyefin öyrənilməsi.</p> <p>1.Xəritə üzərindən məlumatların götürülməsi.2. Çöl tədqiqatlarında məlumatların öyrənilməsi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
6		<p>Məhəlşünashq cəhətdən iqlimin öyrənilməsi.</p> <p>1.Hava üzərində aparılan müşahidələr. 2. Temperaturun, təzyiqin, küləyin istiqamətinin, buludluluq, yağıntının növü, Günəşin üfəqdə yüksəkliyi və s. öyrənilməsi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
7		<p>Daxili suların öyrənilməsində məhəlşünashq prinsipi.</p> <p>1.Relyef , iqlim və daxili sular arasında əlaqə. 2. Hidroloji obyektlərin fiziki coğrafi baxımdan öyrənilməsi.3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov .

		Hidroloji obyektlərin təsərrüfat əhəmiyyəti.	Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
8		<p>Torpaq, bitki və heyvanlar aləminin öyrənilməsi.</p> <p>1. Torpaq, bitki və heyvanlar aləmi məhəlşünaslıq prinsipinin əsası kimi.2. Ərazidə yayılan Torpaq, bitki və heyvanlar aləmini təsnif etmək. 3. Müntəzəm olaraq fenoloji müşahidələr aparmaq və onların nəticələrin məktəb muzeylərində yerləşdirmək.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
9		<p>Diyarşünaslıq və təbiəti mühafizə.</p> <p>1.Təbiət necə qorunur, hansı təbi sahələr mühafizə olunmaq üçün uçota alınmalıdır. 2. İnsanın təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrini öyrənmək.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
10		<p>Məktəb məhəlşünaslığı prosesində TƏK öyrənilməsi.</p> <p>1.TƏK-nin öyrənilməsi və xəritələşməsi. Məktəb məhəlşünaslığında TƏK-nin mərzlər səviyyəsində öyrənilməsi. 3. Mərzlərin coğrafi xarakteristikasının tərtibi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013
11		<p>İqtisadi coğrafiyanın tədrisində diyarşünaslıq prinsipi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977

		<p>1.Əhalinin öyrənilməsi. 1.Əhalinin sayının, sıxlığını, cinsə, yaşa, milliyətə görə tərkibinin müəyyən edilməsi.2. Əhalinin təsərrüfat fəaliyyətinin müəyyənəşdirilməsi.</p> <p>2. Yerli təsərrüfatların öyrənilməsi.</p> <p>1.Ayrı-ayrı müəssisələrin öyrənilməsi planının tərtibi. 2.Yaşayış məntəqələrinin öyrənilməsi.</p>	<p>2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011</p> <p>3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013</p>
12		<p>Doğma ölkəni öyrənməyin formaları.</p> <p>1.Tədris məşğələlərində (sınıfda) öyrənmə forması. 2. Sınıfdənənar işlərdə öyrənmə forması. 1.Doğma yerlərə ekskursiyalar. 2.Turist yürüşləri.</p>	<p>1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977</p> <p>2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011</p> <p>3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013</p>
13		<p>Öyrənilmiş materialların tədris prosesində tətbiqi.</p> <p>1.Tədris mövzuları ilə məhəlşünəslıq mövzularının əlaqələndirilməsi. Məhəlşünəslıq materialları əyani vəsait kimi. 2. Məhəlşünəslıq materialları tədris və İKT materialı kimi.</p>	<p>1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977</p> <p>2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011</p> <p>3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013</p>
14		<p>Məktəb coğrafiyasının ayrı-ayrı kurslarında diyarşünəslıq materiallarından istifadə.</p> <p>1.Fiziki coğrafiyanın tədrisində</p>	<p>1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977</p> <p>2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011</p> <p>3. O.K.Alxasov .</p>

		məhəllşünaslıq materiallarından istifadə. (Praktiki məşğələlər və təsəvvürlərin inkişafı üçün) Coğrafiyanın ibtidai kursunda (aşağı siniflərdə) diyarşünaslıq materiallarından istifadə üzrə işin sistemi. 2. Yeniyetmə məktəblilərə coğrafiyanın tədrisi prosesində diyarşünaslıq materiallarından istifadə üzrə işin sistemi	Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013	
15		<p>Kurikulum islahatlarında diyarşünaslığın yeri və rolu.</p> <p>1.Coğrafiyanın təlim metodları və diyarşünaslıq. 2.Müasir pedaqoji texnologiyalarda diyarşünaslıq materiallarının tətbiqi. 3.Diyarşünaslıq interaktiv (fəal) təlim metodlarının əsası kimi. 1. Praktiki məşğələlər və əyani biliklərin formalaşmasında diyarşünaslığın əhəmiyyəti. 2.Bacarıq və vərdişlərin formalaşmasında diyarşünaslığın rolu. 3.Qazanılmış bilik, bacarıq və vərdişlərin tədris prosesində və gündəlik həyatda tətbiqi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A.Y.Bibikin Orta məktəbdə coğrafiya təliminin metodikası Bakı- 1977 2. N.Ş.Seyfullayeva . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2011 3. O.K.Alxasov . Coğrafiyanın tədrisi metodikası . Bakı-2013 	
Məşğələlərin adı			Saat müəhazirə	Tarix
1. Coğrafiya tədrisinin başlıca prinsipləri.			2	
2. Məhəllşünaslıq cəhətdən öyrənməyin planı.			2	
3. Geoloji quruluş və relyefin öyrənilməsi.			2	

4. Hava üzərində aparılan müşahidələr.	2	
5. Relyef , iqlim və daxili sular arasında əlaqə.	2	
6. İqtisadi coğrafiyanın tədrisində diyarşünaslıq prinsipi.	2	
7. Doğma ölkəni öyrənməyin formaları.	2	
8. Öyrənilmiş materialların tədris prosesində tətbiqi.	1	

SƏRBƏST İŞ MÖVZULARI:

1. Azərbaycanın coğrafiyası dərslərində ərazinin iqtisadi inkişafının öyrənilməsinin	
2. Diyarşünaslıq məşğələlərinin işinin qurulması	
3. Diyarşünaslığın tədrisində məktəbin təsərrüfatla əlaqəsinin yaradılması	
4. Diyarşünaslıq və təbiəti mühafizə	
5. İqlimi öyrənən zaman diyarşünaslıq materiallarından istifadə	
6. Məktəb coğrafiya muzeylərinin təşkili	
7. Məktəb diyarşünaslıq proqramında əhalinin öyrənilməsinin planlaşdırılması	
8. Məktəb məhəlşünaslığı prosesində TƏK öyrənilməsi	

Fənn müəllimi:

b/m, E.Y.Seyidova